

Lars Österdahl
Svedenäs 512
655 93 Karlstad

LYSSNA PÅ BARNEN

Vem är jag?:

Pensionerad byråchef. Tjugo år på Räddningsverket med ansvar för utveckling och utbildning i psyko-social krishantering.
”Pappa” till POSOM-grupperna – de kommunala krisgrupperna, som kom till 1989.

Styrelseledamot i Rädda Barnens Riksstyrelse i tio år, vice ordförande de tre sista. Är sedan 15 år ordförande för RB’s distrikt i Värmland.

Har i mer än tio år ansvarat för sommarkoloniverksamhet för utsatta barn i den Ideella föreningen Barns Bästa och är också styrelseledamot sedan många år i Föreningen Sandbäcken med EBL-skolan, Skolan till ett bättre liv. Eftersom det här blocket handlar om ”Hopp-vilka resurser” återkommer jag till detta i slutet av mitt anförande.

Jag är nykter alkoholist sedan tjuugoett år, änkling, sambo, far, morfar och farfar samt delägare i två katter

Vi har levt med FN:s konvention om barnets rättigheter i tjuugo år den 20 november i år. Vi har lärt oss att åtminstone försöka sätta *barnets bästa* i främsta rummet när beslut av olika slag skall fattas.

Men fortfarande lever vi inte upp till BK artikel 12, som ger barn rätt att komma till tals, bli lyssnade till och respekterade i frågor som rör dem. Därför rubriken ”Lyssna till barnen” i en konferens som har temat ”Med barnets ögon”.

Vi eftersträvar ett barnperspektiv på frågor som rör barnen.

Men barnperspektiv är inte entydigt. Egentligen rör vi oss på tre olika nivåer:

-vårt eget barnperspektiv, präglad av egna erfarenheter och tron på att vi vet vad som är bäst för barnen.

-de professionellas, på vetenskaplig forskning, grundat barnperspektiv, sällan förankrat hos barnen.

- det riktiga barnperspektivet hittar vi när vi helt i enlighet med Barnkonventionens artikel 12 lyssnar på barnen. Lyckas vi nå förtroende hos dem kan vi få ta del av det sanna barnperspektivet.

Förra veckan presenterade Rädda Barnen en nationell studie om unga som rymmer eller kastas ut från sina hem. Var tionde gymnasieelev har någon gång rymt eller kastats ut från sitt hem. Av dessa barn var 14 procent under 12 år vid första uppbrottet.

Studien, som gjorts av Stockholms Universitet visar att anledningen till uppbrott har varit att hemmet förvandlats till en "farlig plats". En negativ uppväxtmiljö med fysiskt och psykiskt våld. Studien visar också att unga flickor drabbas i större utsträckning än pojkar. Många av dessa ungdomar hittar vi idag på det individuella programmet i gymnasieskolan.

Vad har nu detta med mitt anförande att göra? Kopplingen mellan studien och de intervjuer jag kommer att redovisa tror jag blir uppenbar för Er!

Rädda Barnen i Värmland genomförde med hjälp av lärarkandidater från Karlstads Universitet och ledare på vår sommarkoloni intervjuer med 150 barn i åldrarna 6 till 16 år (77 flickor och 73 pojkar). Vi ville veta vad som var *viktigast för barn hemma, i skolan och på fritid och också vad de upplevde som sämst eller värst..*

Jag tänker inte redovisa statistik. Med hjälp av ett antal citat ur intervjuerna och ett fåtal siffror vill jag delge Er barnens syn.

Några citat från vad som är *viktigast hemma*:

- att föräldrar inte bråkar**
- att föräldrar bryr sig**
- att inte behöva vara rädd för sina föräldrar**
- att ha *en mamma och en pappa***
- att skilda föräldrar pratar med varandra.**

Samtidigt har en del barn framhållit hur illa det känns med

-bråk mellan föräldrar eller syskon, "värst är det när mamma och pappa slåss".

-ensamheten, "att bli lämnad ensam" eller "att behöva vara ensam hemma".

***Trygghet hemma* är det absolut viktigaste för våra 150 barn. Det är väl i och för sig självklart men visst ger citaten upphov till en del tankeställare. I vår stressfyllda vuxentillvaro är det lätt att barnets behov inte tillfredställs.**

Barn är NU och skall de bli vår framtid som vi ofta framhåller behöver vi tänka om. De behöver mer tid, mer omtanke och mer kärlek.

Det behövs föräldrautbildning och föräldrastöd. Vi behöver jobba mycket mer med skilsmässoproblematiken både för föräldrar och deras barn.

Jag och RB tror på Familjecentraler i alla kommuner, som en bra möjlighet att både utbilda och stödja föräldrar.

RB tillsammans med socialtjänsterna i fyra värmländska kommuner är också på väg att starta ett skilsmässoprojekt för att se hur man kan ge stöd både till föräldrar och barn i samband med vårdnadstvister.

Det är alarmerande att barnagalagen efter trettio år i år förlorar i aktualitet – d v s fler barn utsätts för aga nu än för bara några år sedan.

Jag tror inte på "Nanny"-syndromet, som för närvarande sprids via flera TV-kanaler och jag tror inte heller på ett tionde år i grundskolan för de som strulat och haft det jobbigt nio år innan .

När det gäller aga och våld har vi alla ett ansvar att vara uppmärksamma på vad som händer barn i vår omgivning. Och anmälningsplikten är ju obligatorisk för de som jobbar med barn och den är till för barnets bästa och inget annat.

Drygt 90 % av de intervjuade barnen gav uttryck för trygghet som det viktigaste.

Mat var viktigt tyckte ca 30 % och "ordning – rent och fint" fanns också med. Däremot var det inte särskilt populärt att "städa och hjälpa till". Att våra könsroller är befästa redan i dessa unga år visades genom flickors vurm för husdjur och pojkars för datorer och Internet.

Trygghet återkom också i intervjuerna när det gällde *skolan*.

Det är viktigt med "en snäll fröken/magister". "ingen mobbning". "att lärare lyssnar".

"Att lärare inte slår en", vållade och vållar visst huvudbry. Tre barn har ansett detta vara det viktigaste. En positiv tolkning kan vara att det är invandrarbarn som upplevt aga i sitt hemland och därför tycker detta är viktigast. Eller kan det fortfarande finnas lärare som slår?

Kompisar är viktiga i skolan för att "ha till hjälp" och "ha kul med".

En bättre och roligare skolgård efterlyses av många. Här kan utan tvekan kommunerna göra en hel del. Ta gärna Vägverket som förebild. Under ett antal år har denna statliga myndighet tagit barn och unga till hjälp, d v s

inhämtat deras syn för att åstadkomma förbättringar bland annat i trafiksäkerheten.

**Vi kan glädjas åt att de allra flesta barn också framhåller ”att lära sig läsa, räkna och skriva” är viktigt. Idrott, svenska och matematik sätts in i nämnd rangordning.
Skolmaten finns med om än på en ganska blygsam plats.**

**På fritiden är det givetvis kompisar som är viktigast. Då blir också avsaknaden av kompisar för de nio som svarat det, svår att bära. ”Alla måste få vara med” känns ändå bra att höra.
Frihet är ett återkommande uttryck. ”Att få ha kul utan förbud”.
Vi kan också glädjas åt att mer än hälften av de intervjuade håller idrott och sport som viktigt.
Jag nämnde tidigare könsrollstänkandet. Det återkommer naturligtvis också här med tekniken i form av dataspel och datorer på ena sidan och djur på den andra.**

Man kan också fundera över fem barns funderingar om vad som var sämst eller värst i tillvaron. De sa ”att inte få hälsa på mor- och/eller farföräldrar”. Det citatet motiverar mer än väl vår satsning på skilsmässofamiljer?

Under många år har många både ideella krafter och myndigheter arbetat för ”de glömda barnen”. De är inte glömda idag. Men det görs fortfarande för lite för barn till psykiskt sjuka, missbrukande, våldsbenägna eller frihetsberövade föräldrar.

Dessutom är uppväxtvillkoren för barn i välfärdsstaten Sverige väldigt ojämlika fortfarande 2009. Det beror helt på vilka familjeförhållanden och i vilken kommun barnen lever i.

Om en månad sker Sveriges fjärde avrapportering till FN:s Barnrättskommitté i Genève om hur vi lever upp till Barnkonventionen. Vi kommer åter igen att få kritik för just detta – att uppväxtvillkoren är så olika mellan våra kommuner.

**Vi vet genom år av undersökningar att invandrarbarn och barn till ensamföräldrar ofta lever i ekonomisk knapphet. Därför återstartade vi, efter 25 års uppehåll, sommarkoloniverksamheten 1999.
Rädda Barnen arbetar helt utifrån BK definition av barn. Alltså upp till och med 17 års ålder.**

I Föreningen Sandbäcken är inte åldersgränser satta. Målet för föreningen är att genom olika aktiviteter verka för att människor med psykiska funktionshinder eller psykisk ohälsa ges möjlighet till god livskvalitet och tilltro till de egna resurserna.

Under tre år har föreningen med framgång drivit EBL-skolan. ”Skolan till ett bättre liv” vill ge en anpassad utbildning till personer med psykisk ohälsa, där den enskildes förutsättningar och behov är styrande. Skolan fokuserar på att träna kognitiva, sociala och hälsofrämjande färdigheter så att deltagarna bättre kan ta vara på sig själva, få ett sundare liv och en ökad självförtroende. Anledningen till framgång beror givetvis på tre utomordentligt duktiga lärare, som finns i lokalen!

Vi vill nu gå vidare. Enstaka unga människor har kommit, som hoppat av gymnasiet eller inte kommit in på gymnasiet. Med erfarenheten från metodik och pedagogik i EBL-konceptet tror vi att vår skola kan vara ett alternativ till det där tionde året i grundskolan det pratas om i utbildningskretsar idag.

”Hopp- vilka resurser finns”? Visst finns det hopp. Och visst finns det resurser. Men det kräver att vi idogt kämpar på med Barnkonventionen i hand. Tar vara på alla möjligheter till samarbete och samverkan mellan de ideella krafterna och det offentliga.

Och som jag tidigare påpekat är barn inte vår framtid med mindre än att vi ser dem NU, lyssnar på dem, respekterar dem och tar till oss deras syn på tillvaron.